

SXEDIO.86X

3.7.1936: Ο ΒΡΕΤΤΑΝΙΚΟΣ ΤΥΠΟΣ ΕΚΘΕΙΑΖΕΙ ΤΑ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΑ ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ ΚΑΙ ΑΝΑΓΓΕΛΛΕΙ ΟΤΙ ΚΑΤΑΡΤΙΖΟΝΤΑΙ ΣΧΕΔΙΑ ΓΙΑ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΣΤΟ ΝΗΣΙ ΑΕΡΟΔΡΟΜΙΩΝ, ΝΑΥΤΙΚΩΝ ΔΕΞΑΜΕΝΩΝ ΚΑΙ ΣΤΡΑΤΩΝΩΝ ΓΙΑ ΜΕΤΑΦΟΡΑ ΤΗΣ ΜΕΓΑΛΗΣ ΒΑΣΗΣ ΤΗΣ ΒΡΕΤΤΑΝΙΑΣ ΑΠΟ ΤΗ ΜΑΛΤΑ ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΟ

Τα γεγονότα του **1931** ανάγκασαν τη Βρετανία να αναθεωρήσει τις απόψεις της γύρω από την Κύπρο και να ενισχύσει την άμυνα του νησιού με μόνιμη στρατιωτική δύναμη στο νησί, φοβούμενη τυχόν νέα εξέγερση που δυνατό να μη μπορούσε να προλάβει.

Η διοίκηση του νησιού στηριζόταν σε μερικές εκατοντάδες αστυνομικούς και πολύ λίγους στρατιώτες. Ετσι πέρα από την πρόσληψη νέων αστυνομικών, μετά τα Οκτωβριανά, μόλις επιβλήθηκε η τάξη από την εξέγερση και ο στρατός που είχε μεταφερθεί στο νησί για καταστολή της εξέγερσης των Κυπρίων αναγκάστηκε να αποχωρήσει, άρχισαν οι σκέψεις για δημιουργία μόνιμων στρατώνων για εγκατάσταση στρατευμάτων.

Αυτά όλα γίνονταν γιατί η στρατηγική σημασία της Κύπρου κρινόταν αυτή την περίοδο πολύ σημαντική.

Οι μελέτες είχαν παρει σάρκα και οστά στα **1934** ενώ στα τέλη του **1935** είχε πλέον ξεκαθαρίσει ότι στρατώνες θα ιδρύονταν, εκτός από τα Πολεμίδια και τη Λευκωσία πάνω σε μόνιμη βάση.

Από αγγλικής πλευράς ταυτόχρονα είχαν αρχίσει να ακούονται εισηγήσεις όπως μελετηθεί καλύτερα το θέμα της Κύπρου και η δυνατότητα της να καταστεί καλύτερη ναυτική ή και αεροπορική βάση από την οποία θα μπορούσαν να διασφαλίζονται καλύτερα τα συμφέροντα της Αυτοκρατορίας σε μια περιοχή που αποκτούσε όλο και περισσότερο σφρατηγική σημασία με τα γεγονότα στην Ευρώπη και την Ασία και ιδιαίτερα με τον πόλεμο στην Αιθιοπία.

Μια από τις φωνές αυτές ήταν ο Λόρδος Ρέννελ

του Ροντ που είχε επισκεφθεί μάλιστα το νησί.

Ο Λόρδος Ρέννελ είχε εκφράσει τις απόψεις του και δημόσια το Δεκέμβρη του **1935** σε συγκέντρωση του "Αυτοβοηθητικού Συνδέσμου Κύπρου".

Είπε σύμφωνα με την εφημερίδα "Ελευθερία" της **18 Δεκεμβρίου 1935:**

"Φρονώ ότι έχει διεγερθή επί τέλους η προσοχή εις το γεγονός ότι η εν τη Μεσογείω θέσις μας δεν είναι κατ' ουδ' ένα τρόπον ασφαλής. Δύναται να κατασκευασθή ένας μεγάλος λιμνήν διά τον στόλον μας, εν Αμμοχώστω. Η κατασκευή του λιμένους τούτου θα εστοίχιζε **500** χιλιάδες λιρών, ποσόν, το οποίον δεν είναι διόλου μεγάλον προκειμένου ν' ασφαλισθή η Μεσόγειος, θα ηδύνατο δε διά του λιμένους τούτου ν' ασκήται επίβλεψις επί της εισόδου της διώρυγος του Σουέζ.

Δυνάμεθα να υπολογίσωμεν επίσης την γειτνίασιν αλυκών αίτινες θα ηδύνατο ν' αποτελέσουν εξαίρετον βάσιν δι υδροπλάνα".

Το **1936** τα σύννεφα στην Ισπανία είχαν αρχίσει να πυκνώνουν με το Στρατηγό Φράγκο να εξεγείρεται εναντίον της Κυβερνήσεως, ενώ η Συνθήκη του νέου Καγκελλαρίου της Γερμανίας Αδόλφου Χίτλερ που ανήλθε στην εξουσία το **1933**, με το δικτάτορα Μουσολίνι της Ιταλίας, που είχε συναφθεί το **1935**, ως και ο ιταλο-αιθιοπικός πόλεμος άρχισαν να δημιουργούν κάποια προβλήματα στην Αγγλία, η οποία έβλεπε πλέον με διαφορετικό μάτι την Κύπρο, τόσο από ναυτικής όσο και από αεροπορικής απόψεως.

Ακόμα το ενδεχόμενο μιας σύρραξης στην περιοχή άρχισε να ενισχύει την πιστη της Αγγλίας ότι έπρεπε να ενισχύσει τις θέσεις της στη Μεσόγειο (Μάλτα και Κύπρος) για να είναι κοντά στα πράγματα και να μπορεί να τα ελέγχει.

Βασικό πλεονέκτημα της Κύπρου ήταν το γεγονός ότι βρισκόταν σε πιο σημαντικό στρατηγικό σημείο στη Μεσόγειο και ιδιαίτερα κάπως μακριά από την Ευρώπη και την Ιταλία ιδιαίτερα και επομένως θα ήταν δύσκολο σε μια σύρραξη στα ιταλικά αεροπλάνα

να πλήξουν τις βάσεις της σε αντίθεση με τη Μάλτα.

Απο το Φεβράρη του **1936** είχαν αρχίσει να δημοσιεύονται πληροφορίες για απόφαση της αγγλικής κυβέρνησης να ιδρύσει αεροδρόμια στην Κύπρο και να βελτιώσει τα υφιστάμενα λιμάνια ιδιαίτερα εκείνο της Αμμοχώστου.

Πραγματικά στις αρχές του Ιουνίου του **1936** άρχισε στη Λάρνακα η ισοπέδωση έκτασης γης που είχε αγοράσει η Κυβέρνηση παρά την Αλυκή της πόλης για δημιουργία αεροδρομίου. Η έκταση ανερχόταν σε **890** στρέμματα.

Στο Λονδίνο όμως οι απόψεις για ενίσχυση της Κύπρου και μετατροπής της σε αεροπορική και ναυτική βάση έβλεπαν όλο και περισσότερο το φως της δημοσιότητας υπό μορφή εισηγήσεων, όπως εκείνων του Λόρδου Ρέννελ.

Η "Ντέϊλυ Μέιλ" με αφαρμή εισήγηση του Ουίνστον Τσέρτσιλ στη Βουλή των κοινοτήτων κατά την οποία είχε τονίσει την ανάγκη "ταχυτάτων εξοπλισμών και ιδιαιτέρως την λήψιν μέτρων προς αποκατάστασιν της Βρετανικής θέσεως εις την Ανατολικήν Μεσόγειον έγραψε κατά την "Ελευθερίαν" της **16ης** Ιουνίου **1936**:

"Ο ταχύτατος τρόπος προς αποκατάστασιν της θέσεως μας εν τη Μεσογείω είναι να καταστήσωμεν τη Κύπρον μίαν τεραστίαν αεροπορικήν και υποβρυχιακήν βάση".

Επίσης ανταπόκριση της ίδιας εφημερίδας στις **3** Ιουλίου από το Λονδίνο για τα δημοσιεύματα του βρετανικού τύπου που ανέφερε:

" Γίνεται πολύς λόγος εις τον αγγλικόν τύπον, ότι μελετάται η μεταφορά της εν τη Μεσογείω ναυτικής και αεροπορικής βάσεως της Μεγάλης Βρετανίας από τη Μάλταν εις την Κύπρον. Κατά τούς ειδικούς η Μάλτα δεν είναι ποσώς ασφαλής βάσις, διότι υπόκειται εις τον κίνδυνον αεροπορικής επιθέσεων εκ μέρους της Ιταλίας, ορμωμένης από της εγγύτατα κειμένης Σικελίας.

Από ενός περίπου έτους αι σχέσεις της Αγγλίας με την Ιταλίαν δεν είναι και τόσο φιλικαί ουδόλως

δε αποκλείεται μία ρήξις μεταξύ των δύο δυνάμεων εις το προσεχές μέλλον με μήλον της Εριδος την επικράτησιν εις την Μεσόγειον.

Είναι λοιπόν ανάγκη διά την Μεγάλην Βρετανίαν να έχη εις την Μεσόγειον μίαν ασφαλεστέραν βάσιν από τη Μάλταν, η οποία δεν είναι πλέον το ιδεώδες ορμητήριο του αγγλικού στόλου, το οποίον ήτο προ ολίγων μόλις ετών.

Εις τον αγώνα περί μετατροπής της Κύπρου εις ναυτικήν και αεροπορικήν βάσιν της Μεγάλης Βρετανίας εις αντικατάστασιν της Μάλτας, πρωτοστατεί η εφηρίδα "**Daily Mail**" η οποία υποστηρίζει ότι η Κύπρος με δαπάνην **15** μόλις εκατομμυρίων λιρών δύναται να μετατραπή εις ισχυράν βάσιν του Ναυτικού και αεροπορικού στόλου της Αγγλίας καθισταμένη ούτω το κλειδί της Μεσογείου.

Η Ανωτέρω εφημερίς τονίζει τη σπουδιαότητα των δύο λιμένων της Αμμοχώστου και της Λεμεσού, οι οποίοι δύνανται με μικράν σχετικώς δαπάνην, να καταστούν ισχυροί πολεμικοί λιμένες. Εις τους δύο ανωτέρω λιμένας γράφει, δύνανται να κατασκευασθούν μεγάλοι δεξαμεναί διά τα υποβρύχια και υπόγειοι αποθήκαι διά τα τρόφιμα και το υλικόν πολέμου.

Συνεχίζουσα η εν λόγω εφημερίς λέγει ότι η παρά την Λεμεσόν αλυκή του Ακρωτηρίου δύναται να μετατραπή εις θαυμάσιον αερολιμένα, εις δε την πεδιάδα της Μεσαορίας να ιδρυθούν μεγάλα αεροδρόμια και εις τας περί αυτής οροσειράς να κατασκευασθούν υπόστεγα διά **1000-** αεροπλάνα.

Εξ αντιθέτου προς τας ανωτέρω απόψεις της εφημερίδος **Daily Mail** τας οποίας υποστηρίζει και μία μερίς του αγγλικού τύπου η εφημερίς **Daily Telegraph** εις άρθρα ειδικού συνεργάτου της, υιοθετεί την άποψιν ότι η Κύπρος δεν είναι ιδεώδης τόπος διά ναυτικήν βάσιν, διότι περιστοιχίζεται από μη βρετανικάς χώρας και απέχει μόνον **235** μίλια από την Ρόδον, η οποία είναι σήμερον ισχυρά βάσις της Ιταλίας με τας συνεχείς δε προόδους της αεροπορίας εντός ολίγων ετών η Κύπρος θα καταστή τόσον τρωτή

όσον και η Μάλτα.

Τα δημοσιεύματα του αγγλικού τύπου χωρίς μέχρι στιγμής επίσημη επιβεβαίωση, είχαν ενταθεί και τις επόμενες μέρες.

Η "**Southern Daily Mail Echo**" έγραψε τον Ιούλιο του **1936** σύμφωνα με τη εφημερίδα "Ελευθερία" της **14.7.1936**):

" Καίτοι δεν εγένετο δημοσίως γνωστή οποιαδήποτε απόφασις διά το μέλλον της Μάλτας, εν τούτοις είναι απολύτως γνωστόν ότι εμελετήθη και η πιθανότητα της ιδρύσεως μιας μεγάλης βάσεως εν Κύπρω".

Η "**Western Mail**" έγραφε επίσης:

"Κατά την γνώμην των ειδικών, η θέσις της Μεγάλης Βρετανίας εν τη Μεσογείω πρέπει να αναθεωρηθή άνευ αναβολής, διότι αι τελειοποιήσεις της αεροπορίας κατέστησαν άχρηστον την Μάλταν, η δε βάσις πρέπει να μεταφερθή εν Κύπρω εις την οποίαν δύνανται να συγκεντρωθούν άνευ πραγματικής δυσκολίας αεροπλάνα και πλοία ιδίως δε υποβρύχια και ταχεία καταδρομικά.

Η "**News Chronicle**" εξ άλλου πληροφορείτο:

"Το Ναυαρχείο μελετά την ενίσχυσιν των εν τη Μεσογείω ναυτικών βάσεων και την πιθανότητα ιδρύσεως νέων αεροπορικών βάσεων εις Κύπρον και εις άλλα σημαντικά στρατηγικά σημεία.

Η "Κνάσρμπουρα Ποστ" εξετάζοντας τα ζητήματα που αφορούσαν τα βρετανικά συμφέροντα στη Μεσόγειο έγραφε:

"Ο πρώην Κυβερνήτης Σερ Ρόναλντ Στορρς είχεν αποκαλέση τη Κύπρον ως Σιντερέλλαν της Βρετανικής αυτοκρατορίας και όχι αδίκως. Σήμερον επιβάλλεται να πραδεχθώμεν το γεγονός ότι απωθήθημεν εκ του κέντρου της Μεσογείου και ότι οφείλομεν να καταστήσωμεν την Κύπρον προπύργιον της Αυτοκρατορίας, εάν θέλωμεν να εμποδίσωμεν την Ρωμαϊκήν Αυτοκρατορίαν από του να εξαπλωθή ευρύτερον εις τας θαλάσσας αυτάς. Ούτω με την Κύπρον ωχυρωμένην η Παλαιστίνη θα είναι ασφαλής και το

πετρέλαιον της Μεσοποταμίας θα εξακολουθή να διαχεύεται ελευθέρως εις τα πλοία μας, τα οποία θα φρουρούν την θαλασσίαν ταύτην περιοχήν".

Επίσης η **Daily Mirror** έγραφε:

" Η Κύπρος θεωρουμένη επί έτη ως ασφαλής αποικίας μικράς σημασίας διά την Βρετανικήν Αυτοκρατορίαν, κατέστη εντός ολίγων μηνών νήσος μεγάλης στρατηγικής σπουδαιότητας. Καίτοι δεν υπάρχει πρόθεσις όπως η Κύπρος αντικαταστήση μετά τινα έτη τη Μάλταν, θ' αναπτυχθή όμως ταχέως εις μεγάλην ναυτικήν και αεροπορικήν βάσιν, ήτις θα συμπληρωθή εντός πενταετίας.

Η Κύπρος την αξίαν της οποίας εξετίμησαν οι πολιτικοί επί τη ευκαιρία του ιταλοαβησσυνιακού πολέμου, της διασκέψεως διά τα Δαρδανέλλια και των εν Παλαιστίνη και Αιγύπτω ταραχών, έχει πράγματι τόσον απουδαίαν διά την Βρετανικήν Αυτοκρατορίαν αξίαν, όσην έχει η Αβυσσηνία διά την Ιταλίαν. Εν αυτή θα ιδρυθοῦν αεροδρόμια, ναυτικάί δεξαμεναί, στρατώνες και πόλεις. Νέαι διατρήσεις θα πραγματοποιηθούν και θα προσελκυσθούν κεφάλαια διά την ανάπτυξιν των μεταλλείων και των γεωργικών πηγών.

Ασφαλώς οι κάτοικοι της νήσου θα απολαμβάνουν ευημερίας την οποίαν δεν ωνειρεύθησαν από των ημερών των Ρωμαίων".